

Oponentský posudek diplomové práce Markéty Kolací Maškové: „Překlad jako součást kulturního působení Boženy Šimkové“

Diplomová práce Markéty Kolací Maškové se zabývá překladatelskou činností Boženy Šimkové, překladatelky z angličtiny první poloviny 20. století. První část práce zahrnuje medailon této osobnosti, která zasvětila svůj život osvětě a výchově dětí a mládeže. Prozkoumáním archivních dokumentů, především dobových časopisů, Kolací dochází k závěru, že Šimková žádné osvětové články pod svým jménem nepublikovala, nejspíš se věnovala jen přednáškové činnosti. Její literární tvorba se tak omezuje na překlady angloamerické literatury. Tímto diplomantka poopravuje některá tvrzení literárních vědců, uvedená například v *Lexikonu české literatury*, a dále tak obohacuje bohemistické bádání. V příloze předkládá soupis překladů Boženy Šimkové, přičemž upozorňuje na jeden nedohledatelný zdroj, a především na pravděpodobný omyl v podobě původního díla M. Šimkové *Pohádky babiččiny lenošky*, mylně připisovaného této překladatelce.

Druhá kapitola je kompilační. Diplomantka shrnuje kritické soudy o literatuře pro děti a mládež a mapuje její stav na přelomu 19. a 20. století. Upozorňuje na to, že překladová dětská literatura z počátku převyšovala původní tvorbu, často bývala adaptována a že překladatelská činnost Boženy Šimkové zcela zapadá do dobového kontextu.

Třetí, nejrozsáhlejší část se zaměřuje na translatologickou analýzu šesti různých úryvků z románu *Malé ženy* od autorky Louisy M. Alcottové, který Šimková přeložila. Úryvky jsou voleny tak, aby odrážely různé fáze románu a zahrnovaly odlišné stylistické postupy. Kolací dospívá k názoru, že překladatelka volí vyšší míru expresivity než je nutné, a upozorňuje na další individuální posuny v českém textu. Tyto obecné rysy překladu (expresivita, zvláště v podobě deminutiv, poznámky pod čarou, které mají plnit vzdělávací funkci) diplomantka konfrontuje se závěry v poslední kapitole, ve které stručně charakterizuje pět vybraných překladů (*Pamětihodné Vánoce, Dobrodružství malého Martina v lesích brazilských, Růže a prsten, Dobrodružství a hrdinné činy, Vášniví přátelé*). U překladů pro děti (první čtyři) se shodné tendence v zásadě potvrzují; u překladu pro dospělé (román H. G. Wellse *Vášniví přátelé*) nikoliv.

Za nejcennější přínos diplomové práce považuji medailon se zmíněnými závěry, které rozšiřují obzory bohemistických studií. Dále pak vlastní translatologickou analýzu románu *Malé ženy*, i když ne vždy lze souhlasit se všemi soudy. K práci mám však i některé připomínky.

Spisovným jazykem nebyla ve 20. letech 20. století psána jen díla pro děti a mládež, jak diplomantka naznačuje na str. 24, ale většina původní literatury pro dospělé. Obecná čeština, nářečí, slang pronikaly pomalu (např. Čapek, John, Hašek). Použití středníku je v dobové próze zcela běžné (záleží na stylu konkrétního autora), v případě Šimkové tedy vždy nemusí nutně jít o kopírování originálu.

V textu je zvykem odkazovat na *Přehledné dějiny literatury české*, životní dílo Arne Nováka, pouze jeho jménem.

Na str. 35 by bylo vhodné uvést, že svým vlastním překladem názvu románu *Tržiště marnivosti* se Šimková blíží Skoumalovu modernímu převodu *Jarmark marnosti*.

Poměrně značný prostor (jedna strana) je věnován překladatelčině údajně nekonzistenci v užívání uvozovek, přitom se jedná o typografickou záležitost, která s vlastním překladem nemá mnoho společného a kde na vině může být redakce a nakladatel. Totéž platí o mírném kolísání pravopisu u cizích jmen.

Velkou pozornost diplomantka věnuje expresivitě překladu, kterou řadí do individuálních posunů a považuje za více méně nežádoucí. Z uvedených úryvků však vyplývá, že překladatelka naopak nachází důmyslná, neotřelá řešení, a překlad tedy neochuzuje (v duchu tendence, ke které nabádá Levý). Navíc expresivita, především idiomatičnost, je na místě, neboť originál je zcela přirozený, idiomatičtější. Je těžké si představit, jak jinak či lépe by autorka měla řešit „put her hands in pockets“ než „zabořila ruce do kapes“ (str. 41) – zasunula či zandala by znělo nepatřičně, nebo co je špatného či přehnaně expresivního na „tropit si šašky“ či obměňování slovesa „said“ v uvozovacích větách (běžná strategie u kvalitních překladatelů, kterou Kolací nakonec zmiňuje na str. 47, ale až poté, co nejprve překladatelce vytkne určitou intenzifikaci). V citovaných případech jistě nejde o „součást překladatelčiny strategie přiblížit se co nejvíce mladému čtenáři“ (str. 41), ale psát kvalitně česky a stylisticky neochuzovat cílový text (i v tom je možné vidět výchovný prvek). Je diskutabilní, zda se skutečně výrazně „mění původní obraz originálu“: „Joe said sadly“ – „Jozka vážně prohodila“ (str. 42). Takových, někdy unáhlených soudů je

v translatologické analýze celá řada; co je možná nejproblematictější, je to, že často není patrné, jak diplomantka překlad hodnotí. Její výčty působí buď jako objektivní popis ponechaný bez hodnocení (především analýza syntaxe), nebo spíše negativně, zvláště když pak čteme „Nicméně i ve druhém úryvku lze najít několik výrazně dobrých řešení“. Z toho, že každý úryvek má „i“ svá „zdařilá řešení“, pak usoudíme, že celkově diplomantka hodnotí překlad spíše negativně. Není například jasné, proč by adice (především jako prostředek koheze), měla být negativním posunem, stejně tak intelektualizace, která zcela zapadá do osvětového úsilí Boženy Šimkové. Nejsm si vůbec jistá, zda moderní překlad, o kterém se diplomantka krátce zmiňuje, volí tu nejšťastnější strategii. Pochybuji například o tom, že současné dětské či dospívající čtenářky znají *Kroniku Pickwickova klubu* a nepotřebují žádné vysvětlení postav Dickensova románu a desáté kapitoly *Malých žen*.

Jako nejproblematictější se jeví poslední kapitola, ve které Kolací stručně charakterizuje pět různých děl v překladu Boženy Šimkové. Čtenář však bez uvedených citací nemá možnost posoudit, zda jsou závěry průkazné. To, že chybí analýza a že se diplomantka jakoby snaží co nejstručněji a nejrychleji dovést práci do konce, působí nevěrohodně, což je škoda, protože Kolací se tématu jistě věnovala. Dále by stálo za úvahu zamyslet se nad tím, proč Šimková přeložila román *Flush* od Virginie Woolfové. Toto modernistické dílo se zcela vymyká těm, které si překladatelka vybírala (i u klasiků – např. George Eliotové – mohl hrát roli náboženský aspekt).

Na str. 15 došlo k záměně spisovatelky: „*Bouřlivé výšiny* Jane Austenové“ – je to román Emily Brontëové, nikoliv Jane Austenové. Jelikož na str. 16 je autorka uvedena správně, předpokládám tedy, že se jedná o přehlédnutí. Několik dalších překlepů a chybějících čárek jsem doplnila přímo do textu.

Závěr:

Nejsm si vědoma ničeho, co by bránilo připuštění této práce k obhajobě, a navrhuji známku **velmi dobře**.

Šárka Tobrmanová, D.Phil.